

Tom in Lila Učno gradivo

Naj vam povem skrivnost o okolju

Losos iz rdečega studenca

O, prelepe lastovice!

Kakšna vročina!

Skupaj!

Modri otok

Darilo za Gašperčka

Mala cvetna ulica

Upanje za Kajake

Beni je zmagovalec!

EVROPSKA
KOMISIJA

okolje

Naj vam povem skrivnost o okolju

Pred branjem

Naslovnica prikazuje dve različni vrsti okolja, podeželsko in industrijsko. V čem se razlikujeta? Iz tovarn se vali veliko dima. Pomislite, zakaj bi bil to lahko problem za okolje.

Teme za pogovor

- Povzemite 3 skrivnosti, ki ju možakar, ki nadzoruje smetišče, pove Tomu in Lili. Ali se razred pri vsaki posebej lahko domisli načinov, s katerimi bi lahko pomagali Zemlji, da ne bi še bolj zbolela?
- Skrivnosti je po navadi treba čuvati, ne izdati. Zakaj možakar na smetišču želi, da bi Tom in Lila njegove skrivnosti povedala naprej?
- Ali otroci menijo, da uporabljamo in mečemo stran preveč stvari? Ali bi se lahko odrekli nekaterim svojim stvarim? Kako je to, kar imajo, mogoče primerjati z nekaterimi otroki z drugih koncev sveta?
- Oglejte si današnjo vremensko napoved. Ali bo jutri enaka? Kaj pa čez en mesec? Otroci naj razumejo, da se spremembe podnebja merijo z iskanjem vzorcev v daljšem časovnem obdobju in ne na dnevni ravni.

Nadaljnje dejavnosti

- Izmerite temperaturo in padavine in zabeležite druge vremenske razmere s pomočjo vremenskih simbolov. Ali je bilo vreme v enem tednu res takšno, kot so ga napovedali, ali pa je prišlo do velikih sprememb? Povprašajte nekaj starejših sorodnikov in prijateljev, koliko se spominjajo vremenskih razmer iz časov, ko so bili mlajši (nedavno podnebje). Ugotovite, kako znanstveniki merijo spremembe v vremenskih vzorcih.
- Če bi vsi porabili manj energije, bi bilo manj emisij ogljika. Narišite plakat in prikažite en način, s katerim bi se lahko zmanjšala poraba energije, npr. vožnja s kolesom namesto z avtomobilom, nošenje jopice namesto povečanja gretja.
- V novicah poiščite poročila o učinkih podnebnih sprememb, kot so suše, poplave, taljenje ledenikov in učinki na severne medvede. Napišite svojo novico in navedite stališče strokovnjaka o nesreči.
- Naredite nekaj pozitivnega! Sestavite zbirko starih knjig, igrač ali oblačil in organizirajte razprodajo, da bi zbrali denar za izbrani dobrodelni namen.
- Skupaj s sošolcem opišite nekaj pojmov, povezanih s podnebnimi spremembami in obnovljivo energijo, in sestavite slovarček, ki se bo uporabljal z drugimi knjigami v zbirki.

Povzetek

Ta knjiga predstavlja okoljske probleme, ki bodo še enkrat podrobno obravnavani v zbirki o Tomu in Lili. Lisica Lila odkrije fantka, ki se skriva v omarici na smetišču. Njegovi starši so omarico vrgli stran prav v trenutku, ko je v njej zaspal! Ime mu je Tom in z Lilo hitro postaneta prijatelja. Možakar, ki pazi na smetišče, ju najde; zelo je zaskrbljen zaradi vsega, kar ljudje mečejo stran in tudi zaradi drugih nevarnosti, ki ogrožajo okolje. Medtem ko čakajo na Tomove starše, da ga najdejo, možakar prijateljema pove 3 zelo pomembne skrivnosti; a to so skrivnosti, ki jih mora izvedeti ves svet, če želimo pravočasno rešiti Zemljo.

Ključne besede

okolje
podnebne spremembe
recikliranje
toplogredni plin
ozonski plašč
emisije ogljika
poraba energije

Losos iz rdečega studenca

Pred branjem

Studenec je izvir vode, pri katerem se začne reka. Katerih drugih virov vode se lahko otroci še spomnijo? Riba na naslovnici je losos, v katero vrsto pa sodi ilustrirana ptica? Pogovarjajte se o tem, s čim se v resnici hranijo čaplje.

Ali otroci vedo, če lahko losos skoči iz vode in zakaj naj bi to storil?

Teme za pogovor

- Zakaj se losos bori za življenje? Pomislite, kako ribe dihajo in zakaj je pomembno, da je voda v rekah čista. Ali se otroci lahko domislijo, kako lahko voda postane onesnažena? Kaj je po mnenju otrok mogoče storiti za zaščito nekaterih ogroženih vrst v oceanu? Katere druge nevarnosti še preživijo?
- Dve tretjini Zemlje prekriva voda, kljub temu pa je ni dovolj za vse prebivalce za pitje ali umivanje. Poskrbite, da bodo otroci razumeli, da tako kot starka v zgodbi nimajo vsi te možnosti, da bi samo odprli pipo in bi jim pritekla čista voda. Pogovarjajte se o tem, kako mora biti, če je človek večino časa žejen.
- Premislite, na kakšne različne načine uporabljamo vodo doma, v šoli in za užitek. Predstavljajte si, kako bi se življenje spremenilo, če bi vso vodo morali prinašati v vedru!
- Kakšne načine si lahko otroci zamislijo, s katerimi bi lahko varčevali z vodo doma in v šoli? Sestavite seznam vseh različnih načinov in se poskusite odločiti, kateri je najpomembnejši.
- Ali so v okolici kakšne reke, h katerim hodijo otroci? So čiste in je v njih veliko rib ali pa so otroci opazili znake onesnaženosti, na primer smeti ali mastno vodo?

Nadaljnje dejavnosti

- Poskusite izračunati, koliko vode porabite dnevno. Na primer, za eno splakovanje stranišča porabimo približno 7 litrov vode. Koliko vode porabiš vsak dan ti ali tvoj razred za splakovanje stranišča? Dobra vaja za množenje s številom 7!
- Za onesnaženje vode je več vzrokov: industrijski odpadki, pesticidi, gospodinjska čistilna sredstva, razlitja kemikalij in nafte. Vse to lahko konča v naših rekah in morjih. V vodo zlijte malo motornega olja in opazujte, kaj se zgodi. Poskusite očistiti vodo s filtriranjem, nato z vato, papirnatimi brisačami itd. Kaj se zgodi, ko dodate čistilno sredstvo?
- Napišite pesem o vodi v obliki kapljice ali reki, ki se vije.
- Poglejte nekaj videoposnetkov iz drugih držav, kjer primanjkuje vode. Narišite risbe in primerjajte, kako družine tam uporabljajo vodo in kako jo uporabljate vi.
- Spoznajte življenjski krog lososov ter kako plavajo in skačejo proti toku, da bi dosegli svoje drstišče. Prav osupljiv prizor!

Povzetek

Lisica Lila poskuša najti zavetje pred nevihto, ko sliši čapljine klice na pomoč, ker v reki poginja losos. Lilin prijatelj Tom meni, da je reka zastrupljena, zato lososa položi v vedro. Nazadnje pride nekaj mož, da bi se spopadli z onesnaženjem reke in rešili losose. Tom premišljuje o tem, kako dragocena je čista voda.

Ključne besede

studenec
vir
onesnaženje
strupen
pomanjkanje vode
ohranjanje
pesticidi
drstiti se

O, prelepe lastovice!

Pred branjem

Lastovice so značilne ptice. Kako jih lahko prepoznamo in ali so jih otroci sploh že videli? Zakaj jih opisujemo kot prelepe? Nekateri otroci morda že vedo, da so lastovice samo poletne obiskovalke. Kam gredo lastovice po njihovem mnenju v zimskih mesecih?

Teme za pogovor

- Kaj vedo o selitvi? Se vse vrste ptic selijo? Se selijo tudi druge živali?
- Prepričajte se, da otroci razumejo, da se lastovice selijo z razlogom (hladnejše podnebje, razpoložljivost hrane in varen kraj za razmnoževanje). Seliti se morajo, da preživijo.
- Lastovice so pozno prišle v mesto Merlin. Kdaj po navadi pridejo in oddidejo?
- kateri so nekateri izmed vzrokov, ki jih izpostavlja zgodba, za izginotje žuželk in barij (kmetje škropijo pridelke, gradnja hiš, avtoceste in nova igrišča).
- Na koncu zgodbe možakar v balonu pravi, da so lastovice pomembne. Vprašajte otroke, če je to res in zakaj. Če se strinjajo, naj povedo svoje zamisli, ki bi lahko pomagale pticam.
- Ali so v razredu tudi otroci iz priseljskih družin? Zakaj je njihova družina morala odpotovati v drugo državo, da bi tam živel? Je bilo njihovo potovanje iz kakršnega koli razloga težavno?

Nadaljnje dejavnosti

- Ugotovite, kam in kdaj se selijo lastovice. Kaj pa druge vrste ptic? Kako daleč in v katero smer potujejo? V Slovenijo se poleti ne selijo vse vrste, nekatere so zimske obiskovalke. Zarišite njihove poti in smer potovanja na zemljevidu sveta, pri tem pa pazite na to, da je pot nad morjem čim krajša.
- Lastovice so bile zelo lačne, ker niso mogle najti dovolj žuželk. Nekatere ptice se trudijo preživeti naše mrzle zime. Naredite ptičjo krmilnico iz reciklirane plastenke ali ptičjo pogačo iz semen in loja.
- Raziščite nekatere druge živali, ki se selijo, kot so gnuji, metulji monarhi ali nekateri kiti. Pripravite predstavo, ki kaže njihovo selitev in nevarnosti, s katerimi se srečujejo na poti. Morda boste potrebovali lutke in pripovedovalca.
- Obiščite lokalni naravni rezervat, da bi opazovali in spoznali različne vrste ptic in njihov življenjski prostor. Naredite stenski plakat ali informacijsko knjižico o pticah v vaši okolici.
- Kmetje vse pogosteje uporabljajo okolju prijazne načine kmetovanja, da bi zaščitili pomembne življenjske prostore, kot so žive meje. Napišite pismo lokalnemu kmetu in ga vprašajte, kako ukrepa in ali opaža kakršne koli spodbudne rezultate, še bolje pa bi bilo, če bi lahko prišel v vašo šolo in otrokom povedal, kako pomaga.

Povzetek

Lastovice se pripravljajo na odhod iz vroče puščave in začetek potovanja na sever čez poletje. Toma skrbi, ker je pomlad že tu, lastovice pa še prav nobene. Potem se pojavi balon. Mož v balonu je med svojim letom pobral 4 izčrpane lastovice. Pojasnil je, da niso našle žuželk, ki bi jih lahko pojedle, ali dovolj vode za pitje. Lila pomaga tako, da jih nahrani, vendar so vsi še vedno zaskrbljeni, da se razmere za uboge lastovice samo še slabšajo!

Ključne besede

selitev
puščava
navigacija
vrsta
preživetje
živa meja
barje

Kakšna vročina!

Pred branjem

Pogovorite se o tem, kakšna bi bila lahko zgodba glede na naslov in ilustracijo na naslovnici. Ali lahko otroci razložijo, kako se v vročem vremenu začnejo požari? Ali Tom sanja ali ga tlači mora? Ali so opazili čelado na stranici Tomove postelje?

Teme za pogovor

- Zgodba pojasni nekatere izmed vzrokov za podnebne spremembe in učinek nastajanja toplogrednih plinov. Otroci naj se pogovorijo s sošolcem o nekaterih dejstvih, ki so jih izvedeli iz zgodbe, in o tem poročajo v razredu.
- Vodja gasilske enote Tomu pove, da moramo vsi sprejeti svoj delež odgovornosti za prispevanje k tem problemom. Kako lahko to storimo? Katere nasvete so otroci dobili v zgodbi in ali se lahko domislijo še kakih drugih načinov za pomoč?
- Pogovorite se o tem, kaj je mišljeno s pojmom obnovljiva energija in od kod lahko ta prihaja.
- Kakšne izkušnje imajo otroci s požari? Pogovorite se o nekaterih nevarnostih in se prepričajte, ali se znajo zavarovati. To je morda dobra priložnost za pregled šolske požarne vaje!
- Župan želi gasilcem podeliti odlikovanja za njihov pogum. Zakaj jih ti zavrnejo? Koga imajo otroci za junake in ali so „resnični“ junaki ali ne?

Nadaljnje dejavnosti

- Za začetek zberite podatke o podnebnih spremembah, ki so vam znani, in razmislite o tem, kaj bi radi ugotovili.
- Raziščite posledice podnebnih sprememb v Sloveniji in po svetu. Preberite poročila o osebnih izkušnjah s poplavami, sušami, požari v naravi, neurji itd. Napišite zgodbo o naravni nesreči.
- Posnemite video o novici ali napišite časopisni članek o požaru pred mestom Merlin. Vključite strokovno mnenje o verjetnem vzroku.
- Izvedite poskus, da pokažete učinek nastajanja toplogrednih plinov. Ob sončnem vremenu postavite na prosto dva termometra, enega od njiju pod steklen kozarec. Kaj se zgodi in zakaj?
- V šoli ali doma preglejte, koliko energije se zapravi. So luči in računalniki izklopljeni? Imajo okna dvojno zasteklitev in dobro tesnijo? Je ogrevanje uravnava? Ali ljudje reciklirajo in ponovno uporabljajo materiale? Oblikujte načrt ukrepanja.
- Napišite vremensko napoved za različne dele sveta čez 50 let.
- Nekoliko raziščite različne vrste obnovljive energije, kot so energija vetra, sonca in vode. Ali lahko sestavite model mlina na veter, ki se bo vrtel v vetru?

Povzetek

V mestu Merlin je zelo vroče in v televizijskih poročilih svariijo pred nevarnostjo gozdnih požarov. Gasilsko enoto seveda pokličejo na teren zaradi obsežnega požara. Gasilci nimajo dovolj vode, zato jih Tom vodi do skrivnega izvira. Lilini mladiči so ujeti v gozdu, vendar jih pogumen gasilec reši. Vse je v redu, mar ne? Tom spozna nevarnosti, ki jih povzročajo podnebne spremembe in toplogredni plini ter kako lahko vsi združimo moči in izboljšamo zadeve.

Ključne besede

toplogredni plini
podnebne spremembe
obnovljiva energija
fosilna goriva
emisije

Skupaj!

Pred branjem

Poglejte naslovnico in se pogovorite o tem, katere živali vidite na njej. Poglejte okolico in vprašajte otroke, katere druge divje živali bi lahko našli tam. Seznanite otroke s pojmom življenjski prostor in biotska raznovrstnost.

Teme za pogovor

- Opozorite otroke na različno mnenje Vaska in Toma o bobrovem jezu. Kdo ima prav?
- Tom, Lila in Vasko odkrijejo netopirje, ki živijo v jami. Netopirji so nočne živali. Kaj to pomeni? Se lahko otroci spomnijo še kakšne druge živali, ki je dejavna ponoči?
- Župan pojasni namen območij Natura 2000. S pomočjo interneta spoznajte več o projektu in ali so območja tudi v vaši bližini.
- Kaj vedo otroci o življenju čebel in pridobivanju medu? Je med edini razlog, zaradi katerega je pomembno zaščititi čebele?
- Pogovorite se o vsebini zabojev in načinih za pomoč prostoživečim živalim in rastlinam. Kaj lahko še storimo za zaščito ogroženih vrst in njihovega življenjskega prostora?

Nadaljnje dejavnosti

- Dogovorite se za obisk lokalnega območja Natura 2000 ali drugega bližnjega naravnega rezervata ter spoznajte lokalne prostoživeče živalske in rastlinske vrste ter njihov življenjski prostor. Če to ni mogoče, prosite lokalno organizacijo za ohranjanje prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst, da obišče vašo šolo.
- Opravite raziskavo na območju šole. Zberete lahko podatke o rastlinah in živalih, ki ste jih našli, in opazujete njihov prostor in razmere, v katerih živijo.
- Naredite zgibanko in zabeležite življenjski krog žabe od jajčeca do paglavca in odrasle žabe.
- Pokukajte v ribnik! Narišite živali in rastline ter jih pozneje razvrstite. Vse prostoživeče živali in rastline vrnite v njihov naravni življenjski prostor.
- Zberite nekaj dejstev in vzpostavite informacijski center o prostoživečih živalskih in rastlinskih vrstah na vašem območju. Poskusite vključiti informacije o tem, kje živijo živali in žuželke, s čim se hranijo, ter slike in opise, ki bodo ljudem pomagali pri prepoznavanju. Ne pozabite tudi na informacije o nevarnostih za njihov življenjski prostor.
- Spoznajte več o eni izmed živali v zgodbi in nevarnostih, ki jih ogrožajo, kot so gradnja cest in hiš, onesnaževanje in pesticidi. Napišite dogodivščino na podlagi boja za preživetje.
- Raziščite zgodovino enega slovenskega mosta. Seznanite se z različnimi vrstami mostov po svetu in z načinom njihove gradnje. Poskusite zgraditi most iz slamic. Preizkusite, koliko teže lahko zdrži.

Povzetek

Tom in Lila najdeta čebelarja Vaska, ki ruši bobrov jez, ki ovira pretok reke.

Tom prepriča Vaska, naj spremlja njega in Lilo na poti po dolini, da bi videl prostoživeče živali in rastline. Na poti poleg prostoživečih rastlin in živali najdejo tudi nekaj skrivnostnih lesenih zabojev. Ena od skrivnosti je razkrita, ko župan pokaže vsebino zabojev. Lila pa razkrije še drugo skrivnost, ko ugotovi, kdo jim sledi!

Ključne besede

življenjski prostor
kolonija
nočni
biotska raznovrstnost
dolina
močerad
ogrožen
Natura 2000

Modri otok

Pred branjem

Prosrite otroke, naj si ogledajo naslovnico, in jih vprašajte, ali so že slišali za Modri otok. Je to po njihovem mnenju resničen kraj? Kje bi po njihovem mnenju lahko bil? Ali otroci prepoznajo morske živali na naslovnici?

Pogovorite se o tem, katere druge živali lahko vidi potapljač. Opozorite jih na znak za okolje. Zakaj sta na sliki želva in koral?

Pojasnite, da je treba skrbeti za podmorsko okolje, in ugotovite, kaj otroci že vedo o nevarnostih, ki ga ogrožajo (npr. čezmeren ribolov, odpadki, odvrženi na obalo ali v morje, gospodarsko izkoriščanje, onesnaženost zaradi kemikalij, zdravil in topil).

Teme za pogovor

- Leonard in obalni stražar sta bila zelo jezna zaradi tatov koral. Zakaj? Pogovorite se o vplivu, ki ga lahko imajo na podmorsko okolje. Kaj izvemo o tem, zakaj potapljači kradejo koralne in želve? Učitelj ali eden izmed učencev se morda lahko usede na vroči stol kot eden od tatov in poskuša zagovarjati njihova dejanja!
- Kaj je po mnenju otrok mogoče storiti za zaščito nekaterih ogroženih vrst v oceanu? Katere druge nevarnosti še prežijo? (Oglejte si zapleteno ribiško mrežo na 2. strani, plastične vrečke, onesnaženje, razlitja nafte.)
- Kje na svetu najdemo koralne grebene in želve? Kakšne pogoje potrebujejo za preživetje?

Nadaljnje dejavnosti

- Toma so ob vrnitvi pozdravili kot junaka. Pretvarjajte se, da ste poročevalec lokalnega časopisa, in napišite članek o aretaciji. Se lahko spomnite privlačnega naslova? Morda si lahko zamislite nekaj navedb udeleženih oseb.
- Predstavljajte si, da bi se želve lahko zahvalile Tomu in Lili, da sta jih rešila. Zapišite pogovor med njimi ali posnemite kratek video z vidika želve.
- S pomočjo IKT in drugih informacijskih virov poiščite nekatera dejstva o koralah ali želvah ter jih uporabite za seznam z osnovnimi podatki, knjižico za ekološki turizem ali plakat.
- Ugotovite, kaj pomeni CITES. Kakšna pravila bi uvedli za zaščito morja? Sestavite svojo listino.
- Kakšna so prizadevanja za zaščito in ohranjanje koral in želv? Seznanite se s sledenjem želvam in narišite na zemljevidu sveta njihovo pot od obale do koralnega grebena.
- Premislite, kaj obsega leto v življenju morske želve. Delajte v skupinah in narišite veliko stensko risbo, ki prikazuje življenjski krog želve.
- Sestavite tridimenzionalni model oceana, ki prikazuje idealno okolje za koralni greben in želve. Uporabite staro škatlo za čevlje in nevidno nit, na katero obesite ribe in druge morske živali ter ustvarite tridimenzionalni učinek.

Povzetek

Na Modrem otoku srečamo Toma in lisico Lilo ter spremljamo njune razburljive dogodivščine, ko odkrivata pomen varstva podmorskega sveta.

Ključne besede

okolje
onesnaženje
varovati
ogrožen
preživeti
dokument
ohranjati

Darilo za Gašperčka

Pred branjem

Kaj mislijo otroci, kakšno je darilo za Gašperčka, ko pogledajo naslovnico? Koliko približno je star Gašperček? Se lahko spomnijo igrač, ki so jih imeli v tej starosti, in kakšne so bile?

Teme za pogovor

- Katere so najljubše otroške igrače? Katere njihove igrače potrebujejo baterije in katere so njihove prednosti in slabosti? Spodbudite jih, naj razmislijo o drugih načinih napajanja igrač.
- Tom hoče Gašperčku kupiti „najlepše darilo na svetu“. Kaj bi izbrali otroci? Bi bilo to najlepše darilo za svet, če pomislimo na okoljske posledice?
- Ali otroci razumejo, zakaj je Lila tako nejevoljna zaradi embalaže, v kateri je igrača? Je to problem, na katerega nikoli ne pomislijo?
- Prosite otroke, naj povedo svoje izkušnje, ki jih imajo z izdelavo stvari iz starih materialov ali naravnih snovi, ki so jih našli. Ali menijo, da je bila Tomova odločitev, da naredi darilo, pravilna? Preštejte osebe v zgodbi, ki se zaradi tega bolje počutijo.
- Na koncu Tom odkrije zaklad, ki nima cene: prijateljstvo. Pogovorite se o pomenu „ki nima cene“ in drugih stvarih, ki bi jih otroci dodali v to kategorijo.

Nadaljnje dejavnosti

- Za začetek si oglejte svoje najljubše igrače. Zaradi česa so posebne? Naredite preglednico, v kateri prikažete, katere imajo baterije, na katere druge načine se lahko premikajo, iz katerih materialov so narejene in za katero starostno skupino bi bile najprimernejše.
- Baterije shranjujejo električno energijo. Ugotovite, kako jih varno uporabljate in zavržete.
- Gašperčkov vlakec je bil vlečna igrača. Poglejte, kako se kolesa vrtijo okoli osi. Poskusite narediti svoje vozilo. Če se da, ponovno uporabite material.
- Raziščite druge sile, razen baterij, ki poganjajo igrače (npr. navitje, potisk in poteg, veter, kolesje). Na internetu boste našli številne predloge.
- Starše in stare starše vprašajte o igračah, s katerimi so se igrali, in morda vam bo uspelo zbrati tudi nekaj primerkov. Ali lahko naredite časovnico igrač od preteklosti do danes? Morda lahko pripravite tudi razstavo, tako kot župan v zgodbi.
- Razmislite, katere vrste igrač so dobre ali slabe za okolje. Recikliranje igrač je eden od načinov, kako lahko pomagata. Zakaj ne bi imeli dražbe ali zbirali starih igrač in jih podarili dobredelni ustanovi za otroke, lokalni skupini za igranje ali hospicu?

Povzetek

Gašperček, Tomov sosed, je pogoltnil baterijo iz ene od igrač in mora v bolnišnico. Tom je zelo zaskrbljen in mu želi kupiti najlepše darilo na svetu. Toda ko izbere plastičnega psa, ki laja, ima Lila drugačne zamisli! Spomni ga na nekatere težave, ki jih lahko povzroči kupovanje novih igrač. Tom se odloči, da bo boljše, če Gašperčku naredi lesen vlakec, in zdi se, da se s tem strinjajo vsi!

Ključne besede

embalaža
baterija
okolju prijazno
biološko razgradljivo
razstava

Mala cvetna ulica

Pred branjem

Otroke vprašajte, kakšna bi po njihovem mnenju lahko bila Mala cvetna ulica. Se zdi kot prijeten kraj za življenje? Kaj bi naredilo kraj neprijeten?

Teme za pogovor

- Cvetka ni vajena prometnega hrupa in izpušnih plinov ali prečkanja prometnih cest. Prosite otroke, naj drug drugega opomnijo na varnost v cestnem prometu. Katera starostna skupina je po njihovem mnenju na cesti najbolj ogrožena? Morda bodo presenečeni, da niso samo otroci tisti, ki morajo biti previdnejši.
- Bi otroci vedeli, kaj morajo storiti, če prijatelja povozi avto? Je Tom pravilno ravnal, da je ustavil Cvetkino krvavenje? Kdaj in kako bi poklicali reševalno vozilo?
- Policist gospod Gaspard voznikom pove, da vsakič, ko pritisnejo na plin, njihov avtomobilski motor onesnažuje okolje, kar povzroča segrevanje planeta. Zakaj? Ali vedo karkoli o globalnem segrevanju (podnebnih spremembah)?
- Lučka se je odločila, da bo v glasbeno šolo hodila peš, ker je tako hitreje in bolje za okolje. Ali otroci menijo, da bi bilo bolje, če bi manj uporabljali avtomobile? Se lahko domislijo katerega koli drugega načina za zmanjšanje onesnaženja, ki ga povzročajo izpušni plini?
- Razmislite, kje v vaši okolici so območja za pešce ali kolesarske steze. Kateri javni prevoz je na voljo v vašem kraju?
- Koliko otrok ima kolo in ali se kateri vozi v šolo s kolesom? Upamo, da vsi uporabljajo kolesarske čelade. Je treba obravnavati še kakšna druga vprašanja v zvezi z varnostjo?
- Ugotovite, kateri plini povzročajo onesnaženje zraka (ogljikov monoksid, dušikov oksid, ogljikovodiki itd.) in ali jih povzroča samo promet.

Nadaljnje dejavnosti

- Raziščite, kako učenci v vašem razredu prispejo v šolo. Uporabite sistem za obdelavo podatkov, da predstavite informacije. Prav tako lahko kratek čas nadzorujete tudi promet na določeni cesti (zabeležite, katere vrste vozil in koliko potnikov). Poskusite ponoviti ob različnih urah in primerjajte ugotovitve.
- Cvetka se je odločila, da bo domov odpotovala z ladjo. Je bila to boljše izbira od letala? Oblikujte letak ali plakat, s katerim boste priporočili vašo izbiro prevoza.
- Poglejte nekatere fotografije prometa ali videoposnetke prometa v velikih mestih v Indiji ali na Kitajskem. Odkrijte, kako se s problemom spopada Amsterdam na Nizozemskem.
- Pripravite video ali kratko igro z več sodelujočimi in seznanite druge otroke z nevarnostmi, ki pretijo na cesti, in s tem, kako se zavarovati na cesti ali med kolesarjenjem.
- Onesnaženje zraka ni nov problem. Raziščite, kako je industrijska revolucija pred približno 200 leti povzročila smog v Londonu.

Povzetek

Cvetka obišče Toma v mestu Merlin.

Njeni prvi vtisi niso lepi!

Pritožuje se nad hrupom in izpušnimi plini na Mali prometni ulici, ko jo podre nestrpen voznik.

Ko je neprijeten dogodek za njimi, Tom prepriča župana, da je treba glede prometa nekaj storiti. Župan Malo prometno ulico razglasi za območje za pešce in jo v čast Cvetki preimenuje v Malo cvetno ulico.

Ključne besede

onesnaženje

globalno segrevanje

podnebne spremembe

pešec

Upanje za Kajake

Pred branjem

Poglejte naslovnico in vprašajte otroke, kje se po njihovem mnenju odvija zgodba. Kakšni namigi so na naslovnici? Poglejte okoliško pokrajino in način oblačenja. Kdo so po mnenju otrok Kajaki? Zakaj je Cvetka po njihovem mnenju videti tako zaskrbljena?

Teme za pogovor

- Kaj otroci vedo o deževnem gozdu? Deževni gozd v zgodbi je tropski deževni gozd. Z otroci se pogovorite o tem, kje so po njihovem mnenju deževni gozdovi in kakšno bi lahko bilo njihovo podnebje.
- V zgodbi so gozdni delavci posekali drevesa na območju, na katerem je bila vas Kajakov. Zakaj? Seznanite otroke s pojmom krčenja gozdov in se pogovorite o tem, kakšne posledice ima za ljudi, ki so živeli tam.
- Naori govori o „zemlji prednikov“. Ali otroci razumejo, kaj to pomeni? Koliko plemen po njihovem mnenju še živi v deževnem gozdu in kakšno je njihovo življenje?
- Prepričajte se, da otroci razumejo pomen dreves za človeštvo. Poiščite Tomovo pojasnilo na 9. strani. Ohranjanje deževnega gozda pomaga pri preprečevanju podnebnih sprememb in ohranja tudi biotsko raznovrstnost rastlin in živali. Ali otroci razumejo življenjski krog, o katerem govori Naori na 14. strani?
- Preštejte različne živali in ptice, prikazane v zgodbi, in sestavite njihov seznam.
- Tom se opraviči Kajakom. Zaradi česa? Kaj predlaga, da lahko storimo za ohranitev deževnega gozda? Imajo otroci še kakšne druge zamisli?
- Pogovorite se, zakaj je Tom tako ganjen zaradi darila Kajakov. Je bilo dragoceno? Spodbudite razred, naj razmisli o tem, kako bi pozdravili nekoga v svoji državi in kaj bi mu lahko podarili.

Nadaljnje dejavnosti

- Če je mogoče, obiščite lokalni gozd in opazujte vrste in oblike tamkajšnjih dreves. Ko se vrnete v razred, pripravite seznam svojih opažanj in jih primerjajte z videoposnetki deževnega gozda v internetu. Kateri so različni sloji, ki sestavljajo deževni gozd?
- S pomočjo knjig ali interneta (uporabite Google Zemlja) ugotovite, kje so tropski deževni gozdovi in zakaj je na območju Amazonke največji. Narišite jih na zemljevidu sveta in prikažite, katere države imajo velika območja deževnega gozda. Vaš zemljevid je lahko osrednji del plakata z informacijami o življenju rastlin in živali.
- Več kot polovica živalskih vrst živi na območjih deževnega gozda po svetu. Ali lahko dokončate abecedo deževnega gozda? Naredite indeksne kartice s slikami za vsako žival in podajte informacije o njenem videzu in navadah.
- Kot nas je spomnila Cvetka, številna zdravila prihajajo iz deževnega gozda, prav tako pa tudi različna živila, kot so kava, čokolada in eksotično sadje. Raziščite in opišite proizvodni proces kave ali čokolade od rastline do končnega proizvoda.

Povzetek

Tom, Lila in njuna prijateljica Cvetka potujejo v deževni gozd, da bi obiskali Cvetkine daljne sorodnike iz plemena Kajakov. Vendar pa jih čaka presenečenje. Vas Kajakov je izginila! Prijatelji izvedo za uničenje deževnega gozda, odkrijejo pa tudi njegove lepote ter se seznanijo z njegovim pomenom za Zemljo.

Ključne besede

tropski
krčenje gozda
krošnje visokih dreves
biotska raznovrstnost
trajnosten
avtohton
Amazonka
predniki

Beni je zmagovalec!

Pred branjem

Prosrite otroke, naj razmislijo o naslovu. Zakaj naj bi bil Beni zmagovalec? (Primerjajte razmišljanja na koncu zgodbe.) Ali otroci mislijo, da so kolesa koristna ali škodljiva za okolje? Koliko jih kolesari?

Teme za pogovor

- Na začetku zgodbe je Rajko Pušnik videti žalosten, ob koncu pa je zelo vesel. Zakaj? Katere pomembne zadeve so se prijatelji naučili od njega? Pogovorite se o tem, zakaj je bilo v „starih časih“ nujno popravljati stvari.
- Poglejte Lilino vlogo v zgodbi. Kako se je sporazumevala? Preštejte različne načine.
- Benijev oče pravi, da je treba kupovati nove stvari. Zakaj misli tako in ali se otroci strinjajo z njim? Ali se sploh vprašajo, kaj se bo zgodilo s starimi stvarmi, če bodo kupili nove?
- Ali kdo ve, kje je lokalni center za recikliranje? Ali so v bližini še kakšna druga mesta za recikliranje?
- Na 14. strani si gospodična Pušnik ogleduje del starega kolesa. Kateri deli so prikazani in kateri manjkajo, da bi bilo kolo spet uporabno?
- Rajko Pušnik otrokom pove, da nove stvari izčrpavajo zemeljske vire. Kako recikliranje pripomore k varovanju Zemlje? Zabeležite argumente za in proti (ne pozabite, da je ceneje popraviti in ponovno uporabiti!).
- Kako se Beni počuti na koncu zgodbe? Ali je dobil, kar je hotel, in ali je bil srečnejši kot bi bil, če bi kupil novo kolo?

Nadaljnje dejavnosti

- Odkrijte, kaj pomeni koncept 3R (zmanjšati, ponovno uporabiti, reciklirati). Oblikujte spletno stran ali plakat za spodbujanje sporočila 3R ali spodbujanje ljudi, naj kupujejo reciklirano blago.
- Dogovorite se, da razred obišče lokalni center za recikliranje ali povabite nekoga, ki bo spregovoril o tem, katere predmete je mogoče reciklirati in kako. Predstavite postopek recikliranja materiala ene vrste (plastika, papir, kovina, steklo) in prikažite vsak korak od smetnjaka do novega proizvoda.
- Ustvarite like, ki bodo povedali zgodbo o recikliranju odpadkov in o tem, kako je mogoče zmanjšati ali reciklirati odpadke. Eden od likov bi bil lahko nekdo, ki ne verjame v recikliranje. Dodate lahko glasbeno podlago in ustvarite „odpadni orkester“! Inštrumente lahko naredite iz starih steklenic, ponev, elastičnih trakov, napetih čez škatle, itd.
- Kaj se zgodi z odpadno hrano v vaši šoli? Kaj pa doma? Kako se naredi kompost in katere stvari se bodo razgradile? Naredite poskus z različnimi odpadnimi materiali, da boste ugotovili, koliko časa potrebujejo za razgradnjo. Naredite svoj kompost!
- Narišite in označite shemo kolesa. Natančno si oglejte delujoče dele. Seznanite se z vzdrževanjem kolesa in kolesarsko varnostjo.

Povzetek

Tomov bratranec Beni je zelo vznemirjen, ker bo kupil novo kolo.

Vendar ima Lila drugačno zamisel! Toma in Benija popelje na zbiranje vseh nezaželenih koles v okolici mesta Merlin in Rajko Pušnik, nekdanji kolesarski prvak, je presrečen, da jim lahko pokaže, kako jih je mogoče ponovno uporabiti.

Ključne besede

zmanjšati
ponovno uporabiti
reciklirati
kompost
razgraditi
shema